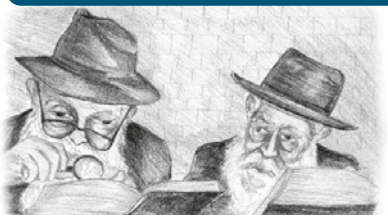
כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסודשיח

בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת תצוה ■ י"ב אדר א' תשפ"ד ■ 21.02.2024 ■ גליון מס' 774

כל מאמץ בענייני תורה ומצוות, אף שהוא חובה בפני עצמו, מרחיב את הצינורות לקבלת ברכות ה' לכל אחד ואחד מבני המשפחה.
הרבי מלובביץ'.

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

שו"ת חורף
שאלות ותשובות
המשך בעמ' 2

תורת נצח
השבת קוראים פרשת תצוה, ומפטירים ביחזקאל במראה שהוא...
המשך בעמ' 2

ונקדש בִּכְבֹדִי
בסוף כל התיאור של המשכן, כליו ובגדי הכהונה - ישנם הציווים...
המשך בעמ' 3

סיפור לשבת
התקשרו עם רבכם בעלותם השמימה
תלמידי הרבי הגדול מנייטרא זצוק"ל הי"ד שמסר נפשו על שתיקה בשעת...

ה"מי שבירך" הראשון
את הסיפור הבא סיפר יהודי חשוב תושב שכונת גאולה. שבת בבוקר...
המשך בעמ' 5

שביבים
■ הגה"צ רבי שמואל דוד אונגר זצ"ל אב"ד נייטרא
■ ונקדש בכבודי
המשך בעמ' 8

ושכנתי בתוך בני ישראל

/ הרב יעקב הלוי פילבר

באחד מרגעי האכזבה התפרצה מפיו של ירמיה הנביא המשאלה: "מי יתנני במדבר מלון אורחים ואעזבה את עמי ואלכה מאתם, כי כולם מנאפים עצרת בוגדים" [ט א] ויש רבים המסתמכים על דברי ירמיה אלו כהצדקה לפרוש מחלקיו הרעים של עם ישראל כל פעם שיש להם בקורת על מצבה הרוחני־מוסרי של החברה הישראלית. ועל כך שמעתי ממורי ורבי הרב צבי יהודה הכהן קוק: שאמנם ירמיה אמר מה שאמר, אבל בפועל למעשה ירמיה לא עזב מעולם את עמו, אלא ההיפך, כאשר אותם חוטאים הלכו בגלות, לא זו בלבד שירמיה לא נשאר בירושלים, אלא הלך עמהם לגלות, כמו שמסופר בפסיקתא רבתי (כז): בשעת חורבן בית המקדש היה ירמיה בענתות, וכשבא לירושלים ומצאה חרבה החל לבקש את עמו, ואמר: "באיזו דרך הלכו החטאים, באיזו דרך הלכו האבודים, אני הולך ואובד עמהם", ולאחר שהגיע אליהם ומצא אותם בגלות, חיבק אותם ונשקם, והיה בוכה לנגדם והם לנגדו, "ענה ואמר להם: אחי ועמי, כל כך אירע לכם על שלא הייתם שומעים לדברי נבואתי".

גם מהכתוב בפרשתנו: "ושכנתי בתוך בני ישראל והייתי להם לאלקים", לומדים אנו שלא לפרוש מכלל ישראל אלא להיפך להיות מאוחד עם הכלל, שרק כך זוכים להשראת השכינה, רק כאשר נמצאים "בתוך בני ישראל", ולא כאשר פורשים מן הכלל, והחיסרון הזה של הפרישה מן הכלל הוא אפילו אם הפורשים הללו יהיו הצדיקים והכשרים שבישראל, כמו שאמרו חז"ל [כריתות ו ב]: "כל תענית שאין בה מפושעי ישראל אינה תענית, שהרי חלבנה ריחה רע ומנאה הכתוב עם סממני קטורת". וסמך לדבר מוצאים אנו בכתוב: "השוכן אתם בתוך טומאתם" [ויקרא טז טז] שעליו דרשו חז"ל [ספרי, במדבר א]: "חביבים הם ישראל, שאע"פ שהם טמאים שכינה ביניהם". וההסבר שאין להוציא את הרשעים שהרי 'צבו"ר' הם ראשי תיבות של צדיקים, בינונים ורשעים כך שגם הרשעים הם חלק מהציבור., ועל הרשעים הללו אמרו חז"ל [סנהדרין מד א]: "ישראל אף על פי שחטא - ישראל הוא", וכרבי מאיר שאמר [קידושין לו א]: שאע"פ שישראל אינם נוהגים מנהג בנים, "בין כך ובין כך קרויים בנים", והרשב"א בתשובותיו [ח"א, קצד, רמב] פסק כמותו.

הרמב"ם בהלכות תשובה [פ"ג הי"א] כתב: "הפורש מדרכי צבור, אעפ"י שלא עבר עבירות, אלא נבדל מעדת ישראל, ואינו עושה מצוות בכללן, ולא נכנס בצרתן ולא מתענה בתעניתן, אלא הולך בדרכו כאחד מגויי הארץ כאילו אינו מהן, אין לו חלק לעולם הבא". והנה הרמב"ם אינו מדבר באדם עבריין שאינו מקיים תורה ומצוות, אדרבא מדובר כאן באדם "שלא עבר עבירות", כלומר שהוא מקיים את כל המצוות, והחיסרון היחידי שלו הוא שאינו עושה את המצוות בתוך כלל ישראל, וכל חטאו שהוא פרש מעם ישראל, ואז כל תורתו ומצוותיו שקיים מחוץ לכלל ישראל אינן נחשבות כלום, עד כדי כך שאין לו חלק לעולם הבא. את היחס השלילי מצד הקב"ה למי שפורשים מן הכלל אפילו כשכוונתם היא לשם שמים, לומד החתם־סופר מהכתוב: "לא תקים לך מצבה אשר שנא ה' אלקיך", ודרשו חז"ל [עיין רש"י, דברים טז כב]: "אעפ"י שהייתה אהובה לו בימי האבות עכשיו שנאה". וכך מסביר החתם סופר בספרו "תורת משה" [בראשית, פרשת ויצא]: שהמצבה היא של אבן אחת, והמזבח עשוי מאבנים רבות ההופכות למזבח אחד. ולכן בימי האבות שאחד היה אברהם וכן יצחק וכן יעקב, אז היה מקום למצבה של אבן אחת, אבל לאחר לידת שנים עשר השבטים, צריך המזבח להיות עשוי מאבנים הרבה, שכולן יעשו אבן אחת על ידי בנין, להיות מחוברים אדוקים זה בזה. לכן מאז והלאה היתה המצבה העשויה מאבן אחת שנואה כי היא מסמלת את הפרישה מן הציבור, ומסקנתו שם היא: "הפורש מן הציבור ליקח לו דרך לעצמו, אפילו לשם שמים, הוא המצבה מאבן אחת אשר שנא ה' יתברך". ■

שו"ת חורף

הרב שבתי יגל / הכולל הקהילתי רעננה

שאלות ותשובות

שאלה: האם מותר לנסוע למקום נופש כאשר ידוע מראש שלא יהיה שם מניין יהודים וממילא יתבטל מתפילה במניין ואמירת קדיש וקדושה וכו'?

תשובה: יש לדון בדבר מאחר שלא שמענו שיהודי שדר במקום שאין מניין צריך לעבור לגור במקום שיש מניין (מלבד בימים הנוראים) ואם כן מי שנוסע למקום שאין מניין, הרי בשעת הנסיעה אין עליו חיוב תפילה, וכאשר מגיע חיוב התפילה הרי הוא נמצא במקום שאין מניין ולא עשה בזה איסור.

אך מצד שני יש לומר ששונה הדבר בנידון דידן שמכניס עצמו בידיים למצב זה.

והנה מעשים בכל יום שאנשים נוסעים לצורך פרנסתם או לצרכי מצווה ובריאות, למקומות שלא ניתן להשיג בהם מניין, אך בנידון דידן מדובר על נסיעה לנופש , שבדרך כלל מוגדר כ'דבר הרשות'.

וזה ברור שבוודאי שמי שנוסע לנופש לכתחילה יכלכל צעדיו לנסוע לנפוש במקום שיש מניין, ולא יכניס עצמו למצב כגון זה שיצטרך להתבטל מתפילה במניין ואמירת קדושה.

אלא שיש לברר אם חובה גמורה לעשות כן או שזה רק מידת חסידות, ובספר הליכות שלמה (על פי פסקי הגאון הרב שלמה זלמן אוירבך זצ"ל) כתב על נידון זה בלשון הזו:'אין ראוי לנסוע ביודעין למקום שאין שם עשרה מתפללים - אלא אם כן נוסע לצרכי בריאות, פרנסה או מצווה - כדי שלא יתבטל מתפילה בציבור'.

****

שאלה: הלכתי עם בני הקטן לטבול כמה כלים חדשים שקנינו. מאחר ורציתי לשתף את בני הקטן (כבן 9) במצווה זו ולחנכו, נתתי לו לטבול את הכלים. אחד הנוכחים במקום העיר לי שאי אפשר לתת לקטן לטבול כלים, ואף הפנה את תשומת לבי לשלט שהיה תלוי מעל המקווה ובו כמה הנחיות הלכתיות, ואכן היה כתוב שם בין השאר שאי אפשר לטבול כלים על ידי קטן.

האם אכן כך הדבר?

תשובה: לא כך הדבר, ויש בזה טעות נפוצה בציבור.

אמנם בהלכה כתוב שאי אפשר לשלוח ילד קטן לבדו לטבול את הכלים, מאחר ולקטן אין נאמנות (מבחינה הלכתית) ולכן כאשר הוא יחזור הביתה ויספר כי הכלים טבולים, לא נוכל להאמין לו על כך ולסמוך שהכלים אכן טבולים (ויש שרצו לחלק בין כלי מתכות שחיוב טבילתם הוא מהתורה לבין כלי זכוכית שחיוב טבילתם מדברי חכמים, ויש חולקים ולא מחלקים בזה).

ואף אם נראה הוכחות שהכלי טבול, וכגון שהכלי עדיין רטוב, וכן שהכלי כבר לא נמצא באריזה שלו, עדיין לא נוכל לסמוך עליו, שמי אומר לנו שהקטן טבל את הכלים כמו שצריך, והוריד את כל החציצות (מדבקות) לפני הטבילה ולא אחריה, ושהוא טבל את כל הכלי בבת אחת ולא בשני פעמים וכן על זה הדרך.

אבל כאשר אנו לא זקוקים לנאמנות של הקטן, אלא אנו הולכים ביחד עמו לטבול את הכלים, ורוצים לתת לקטן לטבול את הכלי בנוכחותנו, אין בכך בעיה, שאין הבעיה בעצם הטבילה על ידי הקטן, אלא כל הבעיה שלקטן אין נאמנות ולא נוכל לסמוך על דיבורו.

ולכן טועים האנשים שכאשר רואים ילד קטן במקווה טובל כלים, הם לוקחים ממנו את הכלי וטובלים אותו בעצמם ומחזירים לילד הקטן, שלא הועילו בזה, שהרי עדיין ההורים לא יוכלו לסמוך על הקטן כאשר חוזר הביתה ומספר את מה שאירע (שהרי אין לו 'נאמנות') אלא צריכים הם להשגיח על הקטן שאכן הוא טובל את הכלי כמו שצריך, ואחר כך לכתוב לקטן פתק ובו אתה מעיד כי הכלי נטבל כמו שצריך, ולתת את הפתק לילד הקטן כדי שיביא להוריו.

תורת נצח

/ הרב יהושע בן-מאיר שליט"א

השבת קוראים פרשת תצוה, ומפטירים ביחזקאל במראה שהוא רואה את בנין בית שלישי. נבואות אלו של 'צורת הבית' ביחזקאל קשים להבנה. בעל התוס' יו"ט כתב ביאור לחזונות בית שלישי בשם 'צורת הבית'. המלבי"ם חלק עליו בחיבורו 'תבנית הבית'. [שניהם הודפסו בסוף פי' המלבי"ם ליחזקאל].

החלק הארי של פרשתנו עוסק בבגדי הכהן הגדול, וקידושם של הכהנים לעבודה.

בשנים מבגדי הכהן הגדול יש את שמות בני ישראל - באבני השהם, ובאבני החושן. באבני השהם ציוותה התורה: "וְשַׂמְתָּ אֶת שְׁתֵּי הָאֲבָנִים עַל כִּתְפֹת הָאֵפֹד אַבְנֵי זִכָּרֹן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְנָשָׂא אַהֲרֹן אֶת שְׁמוֹתָם לִפְנֵי ה' עַל שְׁתֵּי כְתֵפָיו לְזִכָּרֹן" [שמות כח, יב]. בחושן ציוותה התורה "וְנָתַתָּ אֶל חֹשֶׁן הַמִּשְׁפָּט אֶת הָאוּרִים וְאֶת הַתֻּמִּים וְהָיוּ עַל לֵב אַהֲרֹן בְּבֹאוֹ לִפְנֵי ה' וְנָשָׂא אַהֲרֹן אֶת מִשְׁפַּט בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל לִבּוֹ לִפְנֵי ה' תָּמִיד" [שם שם, ל]. הכהן הגדול נושא את שמות בני ישראל

בשני מקומות - על כתפיו ועל לבו.

שמעתי פעם ממו"ר נשיא דורנו הגאון הרב אברהם אלקנה כהנא שפירא זצ"ל ששני מקומות אלו מייצגים סוגים שונים של קשר לעם ישראל. הכה"ג נושא את שמות בנ"י על כתפיו, כיוון שהאחריות הפורמליות [לרוחניות] של עם ישראל היא עליו. אבל הכה"ג נושא את שמות בנ"י על לבו - כיוון שהוא אוהב כל אדם מישראל, וקשור אליו בכל נימי נפשו.

לכן עה"פ[1] "ויחר-אף ה' במשה ויאמר, הלא אהרן אחיך הלוי ידעתי כי-דבר ידבר הוא, וגם הנה-הוא יצא לקראתך וראך ושמח בלבו'. דרשו חז"ל[2] "אמר ר' שמעון בן יוחי, הלב ששמח בגדולת אחיו ילבש אורים ותומים, שנאמר ונתת אל חשן המשפט את האורים ואת התומים והיו על לב אהרון".

בכך מתבארת גם דרשת חז"ל עה"פ[3] "ויחשבה עלי לשכרה" שדרשו בגמרא[4]: "'ותען חנה ותאמר לא אדני'[5] - אמר עולא ואיתימא רבי יוסי ברבי חנינא, אמרה ליה: לא אדון אתה בדבר זה, ולא רוח הקודש שורה עליך, שאתה חושדני בדבר זה. איכא דאמרי, הכי אמרה ליה: לא אדון אתה, לאו איכא שכינה ורוח הקודש גבך, שדנתני לכף חובה ולא דנתני לכף זכות, מי לא ידעת דאשה קשת רוח אנכי?" רוה"ק השורה על הכה"ג ומלמדתו לצרף אותיות חשן המשפט, היא הקשר הנפשי שיש לו עם כל אחד בישראל. הוא כואב את כאבו ושמח בשמחתו של כל אחד מישראל, בכך שורה עליו רוח הקודש לצרף אותיות ולהבין מה נאמר לו בדבר כל אחד מישראל. אבל כאשר יש אדם מישראל, שנעלם מהכה"ג 'דאשה קשת רוח אנכי', מתחלף לו 'כשרה' ב'שכרה', ואינו יודע לצרף אותיות. לכן, כשעלי מתחיל להרגיש ולהבין את כאבה, הוא מברך אותה 'ויען עלי ויאמר לכי לשלום, וא-לקי ישראל יתן את-שלתך אשר שאלת מעמו'[6].ית שני הייתה שנאת חינם. הכוהנים הגדולים היו אמנם אחראים פורמאלית לעם ישראל, אבל בליבם לא היו קשורים עם כל אדם מישראל. לכן בבית שני לא היו אורים ותומים'[7].

אוסיף בשולי דבריו של מו"ר זצ"ל. 'שנאת חינם' הפכה את תפקיד הכה"ג לאחריות פורמלית בלבד, לאחריות 'חובה', אבל ללא 'אהבה'. כך גם הפכה את ביהמ"ק כולו לבית של 'חובה', בו מקיימים אנו את 'חובותינו' בעבודת הקרבנות. אך חסרה בביהמ"ק ה'אהבה', מקום בו מתגלה אהבת ה' יתברך לעמו, ואהבת עם ישראל לא - לוקיו. זוהי משמעות דברי הגמרא ביומא (גא, ב) "אלו חמשה דברים שהיו בין מקדש ראשון למקדש שני, ואלו הן: ארון וכפורת וכרובים, אש, ושכינה, ורוח הקודש, ואורים ותומים". ארון כפורת וכרובים הוא הכלי היחיד שאין לו תפקיד ממשי בעבודת ביהמ"ק. עיקר מהותו הוא להראות הקשר והאהבה שבין הקב"ה לעמו. על כן אינו נמצא בבית של 'חובה', רק בבית של 'אהבה'. כך גם אש מהשמים - שהרי מצווה בכל מקרה להביא מההדיוט. כמובן ששכינה ורוח הקודש [רש"י מבאר נבואה], היא ביטוי לאהבת ה"י לעמו.

על כן, כאשר 'שנאת חינם' מנעה את הקשר הנפשי בתוך עם ישראל, והפכה את התפקיד של כה"ג ושאר מנהיגי האומה ל'אחריות' בלבד, ללא אהבה, - נפגע גם קשר האהבה שבין עם ישראל לא - לוקיו, בית המקדש נהיה בית של חובה ולא של אהבה, עד שאפילו אהבת ה"י לעמו לא התגלתה בבית שני.

בית המקדש אינו רק 'בנין'. הוא מוסד - מוסד רוחני. כל מוסד, כל מבנה שלטוני ורוחני, אף כאשר מנהיגיו ממלאים במסירות ובחריצות את החובה שבאחריותם - כאשר אין 'אהבה', הוא מתרוקן מתוכנו הפנימי.

תורתנו הקדושה היא תורת נצח. יש ללמוד ממנה גם לימינו אלה, ששנאת חינם משתוללת ברחובותינו. אפילו מנהיגי הדור נושאים אמנם את שמות בני ישראל על כתפיהם, אבל הסירו אותם מלבם, הזיחו את החושן מעל האפוד. על כן, כדברי הנצי"ב בהקדמתו לספר בראשית: "מפני שנאת חנם שבלבם זא"ז, חשדו את מי שראו שנוהג שלא כדעתם ביראת ה', שהוא צדקי ואפיקורס".

מהרה יתקיים בנו "ואשיבה שופטיך כבראשנה ויעציך כבתחלה, אחרי-כן יקרא לך עיר הצדק קריה נאמנה"[8].

1 - שמות ד, יד.
2 - תנחומא פרשת שמות, כד, והביאו רש"י עה"פ שם.
3 - שמואל א א, יג.
4 - ברכות לא, ב.
5 - שמואל א א, טו.
6 - שם שם, יז.
7 - ראה אוצר המדרשים (אייזנשטיין), עמ' קצד, ד"ה כל עולה שבתורה.
8 - ישעיהו א, כו.

ונקדש בְּכְבֹדִי

/ הרב איתמר הרשקו

לע"נ אמי מורתי רות ב"ר חיים יהודה

בסוף כל התיאור של המשכן, כליו ובגדי הכהונה - ישנם הציוויים הקשורים בחנוכת המשכן והכוהנים. וזאת על מנת שניתן יהיה להתחיל את עבודת הקודש בעם, ומתוך כך ישכון כבוד ה' בבית הזה. ובזה יכירו כולם, כי יש אלוקים בישראל - השוכן בתוכם.

בסוף התיאור של חנוכת המשכן, מבשר הקב"ה לישראל שבזה לא תם העניין. וזאת משום שהמשכן יוקדש דווקא בנפשות של קדושים, שיביאו לידי כך שהשכינה תשכון קבע במקום. ואמנם בתחילה סבר משה, שיהיו אלו אהרון או הוא עצמו - שבהם יתקדש המשכן. אך לבסוף התברר שאלו נדב ואביהו, שזכו לבוא לידי כך - שבמותם התקדש המשכן[1].

ולמעשה כשמעמיקים בדבר, זה מה שהראה הקב"ה למשה - בסדר תיאור הופעת השכינה במשכן. בתחילה מודיע הקב"ה למשה, שממקום המזבח שבפתח המשכן - יבוא להיוועד ולדבר עמו[2]. ומיד אח"כ שב הקב"ה ומבשר על כך, ששם יהיה המקום בו

נועד ה' עם כל ישראל. ומתוך אותה התוועדות - יתקדשו כולם בכבוד ה'[3].

שעל ידי אותו ה**וועד**, יגיעו ישראל לכדי ה**יעד** - היא **ידיעת ה'**[4]. אותה אכן רכשו ישראל, בסוף ארבעים שנות הנדודים - 'אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלוקים'[5].

ובכדי לרמוז למשה - היכן תהיה אותה הקדשה, שתביא לגילוי השכינה בארץ. נמצא הציווי על הקמת מזבח הקטורת, רק לאחר השלמת אלו הדברים. משום ששם תופיע לבסוף השכינה, כשנשרפו בני אהרון ליד אותו המזבח[6]. ואותה האש שיצאה לשרוף את בני אהרון, היא האש שיצאה לאכול את הקורבנות שעל מזבח הנחושת שבחוץ[7].

למרות זאת ישנה השראת שכינה גדולה יותר, המחכה עד לימינו אנו. ובה תהיה השכינה תמידית ובלי הפסק, דווקא מתוך המזבח הגדול. הוא המזבח עליו מקריב מיכאל השר הגדול, את הכבשים של אש. אלו הם קדושי ישראל, הנהרגים על קידוש שמו יתברך[8].

והקב"ה בכבודו ובעצמו יהיה זה, אשר יגלה ויראה זאת לעין כל. כמי שמשכין שכינתו בתוכנו, בלא שום תיווך נוסף. לא של משה ואהרון, ואף לא של מיכאל השר הגדול. כי אם מתוך נשמתו של כל אחד ואחד בישראל - בתוך בני ישראל.

על כך התפלל דוד במזמור כ' בתהילים - 'יענך ה' ביום צרה'. כשירבו הקטגוריות על עם ישראל, ואפילו מיכאל שר הגדול ישתוק ולא ילמד עלינו זכות. עד שיבוא מלכו של עולם, וילמד בעצמו זכות עלינו[9]. והוא הזמן בו 'נשפך לארץ **כבדי**'[10] במיתת הקדושים, המביא לכדי 'ונקדש **בכבדי**'[11].

וכמו שראינו בליל ראש חודש אדר ב', לפני שש עשרה שנה. בעליית שמונת הקדושים הי"ד, שנשרפו בספריית ישיבת מרכז הרב שבירושלים. כיציאת האש הראשונה, ליד מזבח הקטורת שבפנים. ולפני כחמישה חודשים, בגיא ההריגה. כשהובאו הרוגי המלכות שנהרגו בדרום למחנה שורה, לצורך זיהויים והבאתם לקבורה. וכשהתבוססנו שם בדמי ההרוגים, ראינו את השכינה הנסוכה על פניהם המיוסרות. כיציאת האש מעל מזבח הנחושת, הנמצא מחוץ לקודש.

ובקשנו מהקדושים שיעלו לכסא הכבוד, מקום בו אין כל בריה עומדת[12]. ויאמרו לה' על אשר עובר עליהם - כשהם מוטלים בביזיון ואין איש יודע על קיומם כאן, בשלב הזה של המלחמה. ובכל שלב ושלב של טיפול בהם, הוספנו ובקשנו את סליחתם. יחד עם הבקשה שיעלו את זיכרון הדברים למרומים.

ובכח אותם כבשי אש שהוקרבו ועלו בסערה השמימה, יענה אותנו הקב"ה בהורדת השכינה שוב למקומה כאן בארץ.

כִּי אַתָּה ה' בָּאֵשׁ הִצַּתָּהּ. וּבָאֵשׁ אַתָּה עָתִיד לִבְנוֹתָהּ[13].

1 - **הוא אשר דבר וגו'** (זבחים, קטו) היכן דבר 'ונועדתי שמה לבני ישראל ונקדש בכבודי' (שמות, כט) אל תאמר בכבודי אלא במכובדי. אמר לו משה לאהרן, אהרן אחי יודע הייתי שיתקדש הבית במיודעיו של מקום והייתי סבור או בי או בך. עכשיו רואה אני שהם גדולים ממני וממך (תורת כהנים, ויקרא רבה) - רש"י ויקרא י, ג

2 - אשר אועד לכם כשאקבע מועד לדבר אליך שם אקבענו לבא ויש מרבותינו למדים מכאן שמעל מזבח הנחשת היה הקב"ה מדבר עם משה משהוקם המשכן - רש"י שמות כט, מב

3 - **ונועדתי שמה** אתועד עמם בדבור, כמלך הקובע מקום מועד לדבר עם עבדיו שם - שם, מג

4 - וידעו כי אני ה' אלקיהם אשר הוצאתי אתם מארץ מצרים לשכני בתוכם אני ה' אלקיהם - שמות כט, מו

5 - דברים ד, לה

6 - ויתכן שירמוז לזה מה שאמר (שמות ל, ט) 'לא תעלו עליו קטרת זרה' שלא יעשוה זרה. והוא מה שנאמר (להלן טז, א) 'בקרבתם לפני ה' ויָמותו' כי בהקריבם לפניו מתו - רמב"ן ויקרא י, ב

7 - פעמיים נאמר **ותצא אש מלפני ה'**, פעם ראשונה לאכילת הקורבנות במזבח ופעם שניה במיתת שני בני אהרון - ויקרא ט, כד. שם י, ב
ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם והוא ותצא אש של פסוק ראשון. **ותצא אש מלפני ה'** להקטיר קטורת לפנים תחלה ופגעה בבני אהרן שם ומתו, ואח"כ יצאה משם ובאה אל מזבח החיצון ותאכל את העולה - רשב"ם ויקרא י, ב

8 - **ומיכאל שר הגדול עומד ומקריב עליו קרבן** מדרשות חלוקין יש מי שאומר נשמותיהן של צדיקים, ויש מי שאומר כבשים של אש. והיינו דאמרינן בשמונה עשרה בעבודה, ואשי ישראל ותפלתם מהרה באהבה תקבל ברצון - תוס' ד"ה ומיכאל מנחות, קי.

9 - דבר אחר באיזה יום. יום שהכל מודים בו שהוא צרה לעליונים ולתחתונים שאפילו מלאכי השרת יראין ממנו. מה כתיב (ירמיה ל, ו) 'שאלו נא וראו אם יולד זכר מדוע ראיתי כל גבר ידיו על חלציו כיולדה ונהפכו כל פנים לירקון'... ואומות העכו"ם אומרים (ירמיה ל, ז) 'הוי כי גדול היום ההוא מאין כמוהו'. וישראל על ידי דוד אומרים יענך ה' ביום צרה. צרה שהיא לעליונים ולתחתונים. והקדוש ברוך הוא אומר לאומות העכו"ם בואו ודונו עם בני ישראל שנאמר (ישעיה מא כא) קרבו ריבכם יאמר ה'. והם אומרים רבונו של עולם מי עושה קומטומוריסון של בניך. והוא אומר להן אני כביכול שנאמר (תהלים סח לו) הוא נותן עז ותעצומות לעם. ושרי אומות העכו"ם אומרים רבונו של עולם וכי משוא פנים יש בדבר אלו מגלי עריות ואלו מגלי עריות. אלו שופכי דמים ואלו שופכי דמים. אלו עובדים עבודה זרה ואלו עובדין עבודה זרה. מפני מה הללו יורדין לגיהנם והללו אינן יורדים. באותה שעה נמצא סניגורן של ישראל משתתק שנאמר (דניאל יב א) ובעת ההיא יעמוד מיכאל השר הגדול העומד על בני עמך. ואין העומד אלא משתתק שנאמר (איוב לב, טו) 'חתו ולא ענו'. עוד שרצה ללמד סניגוריא על ישראל כיון שהוא משתתק אומר לו הקדוש ברוך הוא מיכאל נשתתקת ואין אתה מלמד זכות וסניגוריא על בני שאני מדבר עליהם צדקה ומושיעם שנאמר (ישעיה סג א) 'אני מדבר בצדקה רב להושיע' - מדרש תהילים, כ

10 - כלו בדמעות עיני חמרמרו מעי נשפך לארץ כבדי על שבר בת עמי בעטף עולל ויונק ברחבות קריה - איכה ב, יא

11 - **יענך ה' ביום צרה** זה שאמר הכתוב (תהלים צא, טו) 'יקראני ואענהו'. אמר הקב"ה בשעה שמגעת צרה לישראל ומבקשין אותי והן משתתפין בכבודי **כבודי** עמהן, באותה שעה אני עונה אותם שנאמר יקראני ואענהו למה עמו אנכי בצרה. אמר ר' יודן [משל] לאשה שהיא עם אמה בכעס עלתה אמה למעלה. ובשעת לידתה היתה מצוחת מלמטה ואמה שומעת קולה מלמעלה וצווחת גם היא כנגדה. והיו השכנות אומרות לה מה טיבך וכי את יולדת עמה. אמרה להן בתי יולדת בצער אף על פי שהכעיסה אותי איני יכולה לסבול צווחתה ואני צווחת עמה לפי שצרת בתי שלי היא. כך כשחרב בית המקדש נתן קול בבכי ויללה בעולם שנאמר (ישעיה כב, יב) 'ויקרא ה' אלקים צבאות ביום ההוא לבכי ולמספד'. אמרו לפניו מלאכי השרת רבונו של עולם יש דברים הללו לפניך... אמר להן ביתי חרב ובני מסורין בקולרין ואני מצער ומיצר, ולא כך כתבתי להן (תהלים צא, טו) 'עמו אנכי בצרה'. (ישעיה נב, ה) 'ואתה מה לי פה נאם ה'' - שם

12 - ושמעתי שהיו אומרים הרוגי מלכות אין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתן -בבא בתרא, י:

13 - תפילת נחם, הנאמרת בתשעה באב

סיפור לשבת

התקשרו עם רבם בעלותם השמימה

תלמידי הרבי הגדול מנייטרא זצוק"ל הי"ד שמסר נפשו על שתיקה בשעת התפילה – המשיכו בדרכיו להזהיר על שתיקה בשעת התפילה, ונפטרו באותו יום של פטירת רבם.

שייך עייל שייך נפיק וגריס באורייתא תדירא ולא מחזיק טיבותא לנפשיה, נהנה מיגיע כפיו וחביב מאד וחשוב בעיני רבנן גדולי תורה - הלא הוא מוהר"ר ר' דוד הכהן גליק זצ"ל. וכשליוו אותו לבית עולמו, העיר מאן דהו שהיום ט' לחודש אדר, והיה לפלא.

עוד הם מדברים, והוסיף אחד מן המלווים: הן בשנה שעברה ביום ט' אדר ליוו לבית עולמו את היקר שבערכין, מוקיר רבנן מצויין, משאו ומתנו באמונה להפליא, קובע עיתים לתורה, איש אמת וירא שמים מופלג, מידידיו של הנפטר, מוהר"ר גבריאל שטרן זצ"ל, ונתווסף פלא על פלא.

וכאשר נדברו יראי השם איש אל רעהו על הענין הנ"ל, נתעוררו עוד על דבר אשר לפני שנים רבות נסתלק לבית עולמו מלמד בתלמוד תורה חוג חתם סופר זכרון מאיר - צדיק תמים, "א פארצייטישער איד" מלפני הרבה דורות - מוהר"ר יעקב משה בראון זצ"ל, ביום ח' אדר, ונטמן בבית מועד לכל חי למחרת - ט' לחודש אדר, והיה לפלא.

והנה נזרקה עוד מפי החבורה, אשר עוד רבות בשנים קודם לכן, היה יהודי צנוע ומעלי, תם וישר, ירא את השם מאד, ושמו הטוב מוהר"ר מיכאל גרב זצ"ל, וגם הוא נסתלק לבית עולמו בט' באדר, וכל אלו מפליאים פלאות.

עברו שנים מכל הנ"ל, ובאה השמועה הלא טובה על פטירת הרב הגאון הצדיק משיירי כנסת הגדולה, רבי דוד בן ציון קליין זצ"ל רבה הנערץ של יסודות, והנה גם הוא נסתלק לבית עולמו בט' לחודש אדר.

כשסיפרו זאת לאחד ממצדיקי הדור שליט"א, נשתומם מאד ואמר שאם לא שמעידים לפניו מי שיודע ומכיר הנפטרים הנ"ל, היה נראה כגוזמא.

***

מהו הפלא בפטירתם של היראים הללו בט' אדר? וכי יש יום בשנה שאין נפטרים בו צדיקים ויראים?

ובכן, בין גדולי גאוני ארץ וחסידי עליון צדיקי יסוד עולם שחיו בדור שלפני השואה, היה הגאון הצדיק רבי שמואל דוד אונגר זצוק"ל רבה של קהילת קודש נייטרא והעמיד שם אלפי תלמידים מסובלים בתורה ויראת שמים, קדוש היה בחיים חיותו, ונתקדש בקדושה יתירה בעלות נשמתו על קידוש שמו יתברך בשנות הזעם, השם ירחם.

ושמע של ידיעה במדריגתו הגדולה, אפשר ללמוד מאשר נבחר בכנסיה הגדולה של אגודת ישראל לפתוח אותה באמירת פרקי תהלים, ואמר הגה"ק רבי אברהם מרדכי מגור זצוק"ל בעל ה"אמרי אמת", שאילו לא באנו לכנסיה הגדולה אלא לשמוע את פרקי התהילים שיצאו מפי הנייטרא רב - דיינו!

ובכן, בצוואתו הקדושה מתחנן הוא לתלמידיו שלא ישיחו שיחת חולין בשעת התפילה ובשעת קריאת התורה, ונסתלק לבית עולמו ביער ב-ט' לחודש אדר תש"ה הי"ד וזיע"א.

בהיותו בעמק הבכא ביערות באנסקא ביסטריצא, טרם עלותו בסערה השמימה, ביקש מבנו זצ"ל שימסור את צוואתו הקדושה בזה הלשון: "אמור לבני ולתלמידי אשר ישארו בחיים, כי הנני מבקש מאתם שיקבעו עתם לתורה ושיתפללו במנין, ויזהרו מאוד שלא לשוח שום שיחה בשעת התפילה, ולא בחזרת הש"ץ ולא בשעת קריאת התורה, ויזהירו את הסביבה שלהם על כך"..

***

ובכן, הט אזנך ושמע: היהודי החשוב הנ"ל רבי דוד הכהן גליק זצ"ל, תלמידו של הרב מנייטרא, מלבד רום ערכו, היה מצויין במידה זו שהיה מוחה בכל תוקף אם היו מדברים בבית הכנסת בשעת התפילה או בשעת קריאת התורה, ובכך דבק בצוואתו הק' של רבו. לכן כשזכה ונסתלק לבית עולמו ביום היא"צ של רבו, היה לפלא, שיש בזה סימנא מילתא שזוכה להתקשר עם רבו בעולם הנשמות.

וכשהזכיר מאן דהו את רעו היקר מוהר"ר גבריאל שטרן זצ"ל, גם הוא תלמיד הרב מנייטרא, שגם הוא נסתלק בשנה קודמת בט' אדר, היה לפלא עצום, שגם בו היתה מידה קדושה זו, שלא זו בלבד שנזהר טובא שלא לשוח בשעת התפילה ובשעת קריאת התורה כלל, אלא אף לא היה מניח לאחרים שיעברו על דברים אלו אשר מביאים ח"ו חרון אף, והכל ידעו שמוהר"ר גבריאל לא יניח לדבר לאחרים בשעת התפילה, וא"כ כשזכה גם הוא להסתלק מהעולם ביום היא"צ של רבו הק' שהזהיר על ענין הנ"ל, ש"מ שזוכה להתקשר בקשר עליון דאורייתא עם רבו. והדברים מראים דהזהירות במידה קדושה זו - היא

המשך בעמוד הבא...

שהביאתו לכך.

וכאשר נלקטו שמותיהם של היראים הנוספים - כולם תלמידי הרב מנייטרא - מוהר"ר יעקב משה בראון זצ"ל ומוהר"ר מיכאל גרב זצ"ל, שהיו אף הם מיוחדים ורשומים במידה קדושה זו שלא שחו שום שיחה כל שהיא בשעת התפילה, והמה גם המה תלמידי הגה"ק מנייטרא זיע"א ודבקו במה שהזהיר בצוואתו וזכו להתחבר בט' אדר עם רבם הק'.

וכאמור גם רבה של יסודות הגאון הצדיק רבי דוד בן ציון קליין זללה"ה נפטר בט' אדר, והוא גם הוא מתלמידי הגה"ק מנייטרא ומלבד רום מעלותיו ומדריגותיו, הנה היה דבוק במידה קדושה זו.

והדברים מראים בעליל שזכות זו שנזהרו שלא לשוח שיחת חולין כלל בעת שהציבור מתפללים או בקריאת התורה וכו', ונדבקו בזאת בציווי שציום רבם הגדול בצוואתו הקדושה, הועילה להם להתקשר עם רבם בעת עלותם לשמי מרומים.

[מאמר זה נכתב בגיליון 'ליבי ער' לקראת ט' אדר תשע"א. ומה נפלאנו עת הגיעה בשורה לאוזנינו מירושלים עיה"ק, כי באותו השבוע אור ליום ג' הסתלק לבית עולמו בשנת הצ"ח לחייו ה"ה הרה"ח הישיש רבי יהודה דויטש זצ"ל, תלמיד חביב לרבו הגה"ק מנייטרא זי"ע, וכמעט למותר לציין שיום פטירתו חל בתאריך ט' באדר! יום פטירת רבו, ויהי לפלא].

***

ועל פי דרכנו למדנו מכאן את גודל יקר ערך ההנהגה הקדושה שלא לשוח שיחת חולין בבית הכנסת בשעה שהציבור מתפללים, עד שהיה כנראה חשוב כל כך - שבזאת נדבקו התלמידים להתחבר עם רבם בעולם העליון.

***

ובכן, בזמנים טרופים שאנו נמצאים בהם, אשר לא נדע מה ילד יום, והרשעים כים נגרש, השקט לא יוכלו שונאי ישראל, שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו והצרות של הכלל והפרט מתרבות, השם ירחם, מחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה. האם נתעלם ממה שאמרו חז"ל הק' במסכת דרך ארץ (הביאם במשנה ברורה סימן נו ס"ק א) דרבי חמא ראה לאליהו בכמה אלפי גמלים טעונים אף וחימה לשלם לאלו שמשיחים באמצע קדיש וכיו"ב, וכי חסר לנו צרות שצריכים אנו להוסיף חרון אף וחימה ח"ו, השם הטוב ירחם.

ובוודאי ראוי להתעורר עד שתחת הסרפד יעלה הדס ובמקום שיחת חולין במקום ובזמן שמביא אף וחימה, אדרבה, יתחזקו ללכת בדרך הצדיקים הנ"ל ולענות אמן, קדושה, אמן יהא שמיה רבה, ובזה נקרע רוע הגזירה. וכפי שהיה מרגלא בפומיה דכ"ק מרן אדמו"ר מלעלוב זי"ע מאמר הצדיקים עה"פ באסתר: "כי אם החרש תחרישי בעת הזאת" - בעת התפילה, כדכ' ואני תפילתי לך ה' עת רצון, אזי "רווח והצלה יעמוד ליהודים".

ויהי רצון שנוסיף כולנו אומץ בכבוד ומורא מקדש, וננהג בכובד ראש בכלל, ובשעת התפילות והקדישים וקריאת התורה בפרט, ונסו יגון ואנחה ויתמלאו משאלות לבנו לטובה, אכי"ר.

(מתוך הספר "מסלול ודרך" - מאמרים ממרן אדמו"ר מחוג חתם סופר שליט"א, אשר נכתבו עבור גליון "ליבי ער" באלעד)

ה"מי שבירך" הראשון

את הסיפור הבא סיפר יהודי חשוב תושב שכונת גאולה.

שבת בבוקר. יהודים עטופים בטליתות לבנות מתנועעים בתפילה. מבחוץ נשמע קולו של מנוע מכונית מתקרב. אדם כבן ארבעים יוצא משם, ומחפש לו פינה מתאימה כדי שיוכל לעמוד ולהשקיף אל תוך בית הכנסת. המתפללים אינם

מתרגשים, זה קורה לפעמים. בקליוולנד יש יהודים מכל הסוגים וגם גויים שמתעניינים לפעמים בנעשה בפנים.

האדם שיצא מהמכונית עומד באותה פינה ומסתכל, ומסתכל, ומסתכל, הוא לא זז משם.

מגיעים לקריאת התורה, שבעה קרואים עולים, המפטיר גם הוא מסיים, והנה מגיעה ההגבהה.

הכל נעמדים, 'משה אמת ותורתו אמת', רגע אחרי ההגבהה שוב לא רואים את האיש מהחלון, הוא נעלם.

בשבת הבאה שוב מגיע אותו אדם במכוניתו, נעמד מבחוץ, משקיף, ומיד אחרי ההגבהה הוא מתניע את רכבו ונעלם. המחזה חזר על עצמו שוב ושוב, והוחלט כי יש לעשות סוף לדבר. אחד מהגבאים יצא אל האדם שחיכה בחוץ ואמר לו:

"כאן זה בית כנסת אורתודוכסי. אנחנו שומרים שבת, ובשבת אין לנסוע".

"ככה?" האיש נבוך, הוא לא התכוון להפריע.

"בסדר, אבוא לכאן ברגל". בשבת הבאה עשה האיש את דרכו ברגל מביתו שבמרחק כמה קילומטרים הגונים. הוא קם לפנות בוקר כדי שיוכל להגיע לשטח בית הכנסת, להיעמד בפינה כלשהי בחניה ולהציץ לכיוון ספר התורה בשעת ההגבהה. "למה תעמוד בחוץ?" שאלו אותו כמה מהמתפללים, "בוא תיכנס".

המשך בעמוד הבא...

בשבת הבאה הוא כבר נכנס, הראו לו איפה אוחזים, מה מתפללים, מה קוראים, ולאט לאט הוא הפך למתפלל מן המנין. התפילה בשבת היתה רק ההתחלה. מאמריקאי שלמד בבית ספר גויי וגדל בבית חילוני לגמרי, הוא הפך לבעל תשובה גמור.

הוא שינה את אורחות חייו מהקצה אל הקצה, עד שהיה לאדם חדש, יהודי חרדי עובד השם בכל מאודו.

באחד הימים ביקשו ממנו המתפללים הסבר. "מה משך אותך בהגבהה של ספר תורה דווקא?" שאל אותו אחד מהם.

והוא הסביר: "נולדתי בבית מנותק מיהדות.

אומנם סבתי זכרונה לברכה היתה צנועה וצדקת, אך הורי הרחיקו לכת. למדתי בבית ספר גויי, ועברתי את המסלול הרגיל של אמריקאי ממוצע.

במפעל שבו אני עובד מארגנת ההנהלה של המפעל מידי פעם טיולים לכל העובדים, כל פעם במדינה אחרת בעולם. באחת השנים נסענו למזרח התיכון, והתאכסנו בבית מלון בירושלים. בכל יום הלכנו למקום אחר. בשבת בבוקר ירדתי למטה, לכניסה, ושאלתי את החברים מה יש היום? והם אמרו: היום שבת. לאן הולכים? לבית הכנסת.

הלכתי לבית כנסת ברחביה. הלבוש שלי לא התאים לבית כנסת ולכן נכנסתי לעזרת הנשים שהיתה ריקה. עמדתי והתבוננתי. זמן קצר אחרי שנכנסתי סיימו המתפללים את קריאת התורה ועשו הגבהה לספר התורה. באותו רגע קרה לי משהו שאי אפשר להסביר. בעוד אני מתבונן ביריעה הפתוחה שבין עצי החיים, אני חש בהתרגשות עזה, כאילו פונה אלי מלאך מהשמים ואומר לי: כמה צדיק אתה, כמה אני אוהב אותך, זו היתה בת קול פנימית חזקה ועוצמתית. משהו שעלה בתוכי בלי שום הקדמה לפני כן. תחושה כה נעימה של אהבה עטפה אותי. חוויה כזאת לא חוויתי מעולם. שבוע הנופש הסתיים, חזרנו לקליוולנד, לחיים האמריקאים הרגילים ולעבודה במפעל, אבל ידעתי שאני מוכרח לראות עוד פעם איך מרימים ספר תורה ומסובבים אותו באוויר. ביררתי איפה ישב באזור בית כנסת, וככה הגעתי לכאן קודם לראות הגבהה מבחוץ, אחר כך מבפנים, וההמשך ידוע".

הסיפור הפליא את השומע. "כל ההתעוררות שלך הגיעה מהגבהה של ספר תורה?"- "כן".

"באיזה בית כנסת זה היה?" שאל המתעניין.

"בית כנסת ברחביה של הרב שר".

הדברים היו לחידה. האיש ששמע את הסיפור הבין כי יש דברים בגו. ייתכן שבאותו ספר תורה טמון סוד כלשהו. הוא הגיע לרב שר ושאל אותו: "אולי תזכור באיזה ספר תורה קראו בפרשה המסוימת ההיא בקיץ?" הרב זכר וסיפר: "זה ספר תורה מיוחד. בתחילת דרכי הייתי רב בבית כנסת בקליוולאנד, וראיתי שיש להשיג בדחיפות ספר תורה כשר. אמרו לי שספר תורה מהודר כמו שאני מחפש עולה ששת אלפים דולר. בימים ההם היה זה סכום עצום.

אספתי את הגבאים כדי לדון בדרכים להשיג את הכסף, והנה אחד מהם נזכר כי בעיר מתגוררת אישה צדקת, זקנה, חובשת מטפחת צנועה, לבושה בדיוק כמו הסבתות הצדקניות שהיו באירופה. מידי יום היא יוצאת והולכת בין החנויות כשבידיה קופסא גדולה, והיא מקשקשת במטבעות ומבקשת צדקה עבור ישיבת פעלץ. "היא מתמידה מאוד באיסוף הכספים, ונראה שיש בידה כסף רב", אמר הגבאי, "אהבת התורה שלה רבה מאוד, היא בוודאי תסכים להירתם לרכישת ספר תורה".

יצרנו קשר עם האישה, וזו אמרה: "אני מסכימה לקחת על עצמי את כל התשלום של ספר התורה, בתנאי אחד. נולד לי נכד פג, והוא נמצא בפגיה במצב קשה מאוד. אני מבקשת שה'מי שברך' הראשון שיברכו בעת שיקראו בתורה יהיה לטובת הנכד שלי".

הסכמנו לתנאי. בו במקום נתנה האישה צ'ק על סך ששת אלפים דולר, ספר התורה נקנה, וה'מי שברך' הראשון היה לטובת הנכד. אכן, תוך מספר ימים הוא יצא מכלל סכנה והבריא לגמרי. ספר התורה שתרמה האישה עלה איתי לארץ ישראל, והוא הוא ספר התורה שבו קראו באותה שבת.

הנכד הפג גדל והיה לאיש. ארבעים שנה לאחר ה'מי שברך' הראשון הגיע לבית הכנסת, פגש את ספר התורה שתרמה סבתו והפך לבעל תשובה אמיתי.

(גל' קבלת שבת מתוך הספר של הרב נקר)

שביבים / שאול שיף

הגה"צ רבי שמואל דוד אונגר זצ"ל אב"ד נייטרא

נולד בשנת תרמ"ו בפישטני בסלובקיה לאביו הגה"צ רבי יוסף משה אונגר. בגיל צעיר התייתם מאביו. למד בעירו בישיבת דודו, הג"ר נוח ברוך פישר. בגיל צעיר התמנה למשרת הרב בקהילה היהודית הקטנה בקרומפק ואחר כך עבר לשמש כרב בטירנוי. כחמש עשרה שנה ישב בטירנוי ועסק בהוראה ובחינוך. בשנת תרצ"א, לאחר פטירתו של הגאון רבי אברהם אהרן כ"ץ, רבה של נייטרא, נבחר למלא את מקומו. כדי לשכנעו לעבור לעירם, הציעו פרנסי קהילת נייטרא לממן את ישיבתו ולסייע בהרחבתה. חתנו היה הגה"צ רבי חיים מיכאל דב ויסמנדל.

במשך 40 שנים שבהן עסק בהרבצת תורה, העמיד הרב אונגר אלפי תלמידים מסלובקיה, הונגריה וממדינות נוספות, מהם היו לרבנים וראשי ישיבות.

ביום ט' באדר תש"ה נפטר ביער מרעב ומחולשה ונקבר שם באופן זמני. לאחר המלחמה הובא לקבורה בפישצ'אן שבה נולד, בסמוך לקברות אביו.

פטירתו הפלאית בלב יער

יער קאלישטי סמוך לעיירה ביסטריצה כאן מתחת לרגבי העפר והעצים הגבוהים התקיימו להם בימי השואה חיים יהודיים מלאי גבורה ועוז היער הזה שימש מקום מסתור לבחורי ישיבת נייטרא בימי השואה ובראשם רבם הגדול הגה"צ רבי שמואל דוד אונגר זי"ע.

עם פלישתם של הנאצים ימ"ש לסלובקיה נמלטו רבים מבני הישיבה אל היער התחלקו לכמה קבוצות כדי שלא ייתפסו כולם יחד חפרו לעצמם מספר מערות גדולות והמשיכו להגות בתורה במסירות מתחת לפני האדמה בתנאים בלתי נתפסים. סיפורי הוד מפעימים נמסרו על התנהלותו של ראש הישיבה באותם ימים קשים. מדי יום היה עולה במסירות נפש ומתיישב ליד פתח המערה שם יכול היה ללמוד לאור היום מתוך ספרי לימודו ברם התנאים הקשים ביער נתנו בו את אותותיהם ומצבו הגופני הלך והידרדר מיום ליום בשבועות האחרונים לחייו ניכר היה כי הוא מתכונן לקראת המעבר לעולם שכולו טוב, ביום ח באדר תש"ה בבוקר החליף הרב את כותנתו רחץ ידיו ועמד בתפילתו שעה ארוכה במשך כמה שעות רחשו שפתותיו וידוי ותחנונים לאחר מכן קרא לבנו ממלא מקומו הגה"צ רבי שלום משה אונגר זצוק"ל ומסר לו את הוראותיו בדבר הקבורה כשעה אחרי צאת הכוכבים יצאה נשמתו בקדושה וטהרה למחרת היום הובא לקבורה זמנית בתוך היער. מספר שבשעה שלקחו את גופו לטהרה במי הנהר הסמוך, חלפה במקום פלוגת חיילים גרמנים. נושאי המיטה נתקפו בבהלת אימים, בנס פלאי לא הבחינו בהם החיילים וחלפו על פניהם מבלי לעולל להם מאומה. לאחר שהסתיימה המלחמה הועברו עצמותיו לעיר פישטיאן שם נטמן ליד קבריהם של אביו הרב ושל הרב ר קלמן וובר כפי בקשתו, ועל מצבתו נכתב בין היתר ברח מפני המציק ונטמן ביער ושם לא פסק פומיה מגירסא, יצאה נשמתו הטהורה בקדושה וטהרה ביער ביסטריצא מתוך רעב וקור ביום ט' אדר תש"ה.

ונקדש בכבודי / הרב זלמן רודרמן שליט"א

שמו של הצדיק רבי יששכר דב המכונה 'הסבא הקדוש' מרדושיץ, הלך לפניו כאיש אלוקים וכבעל מופת שרבים נושעים על ידו. אלפי חסידים וסתם 'עמך ישראל' שיחרו לפתחו, מקרוב ומרחוק, כדי ליהנות מאורו ולזכות בברכותיו. לא תמיד היה שמו מפורסם כך. בצעירותו התגורר בעיירה חמלניק, שם חי בדחקות נוראה, תוך שהוא מסתיר את צדקותו מעיני הבריות. כחלק מזה היה משכים קום בכל בוקר, יוצא אל מחוץ לעיירה, וטובל את גופו במי הנהר שחלף בסמוך.

בוקר אחד, בדרכו לנהר, פגש בו נער נכרי ובידו כלי עם דינרי זהב. הנער, שלא הבין את ערך המטמון שבידיו, פנה אליו והציע לו לקנותו מידו. "וכמה תבקש בעבור הכלי ותכולתו?", התעניין הצדיק. "עשרה זוזים", השיב הנער.

באותה שעה היו בכיסו של הצדיק רק חמישה זוזים בלבד. התרצה הנער ומכר את הכלי שבידיו בחמישה זוזים בלבד. הודה הצדיק לקב"ה על המציאה שזימן לו, ושמח בליבו על כי מעתה והלאה ייחסכו מעמו טרדות הפרנסה. אלא שכעבור רגעים מספר נמלך הצדיק בדעתו. "בכזאת קלות הצליח ה'בעל דבר' להפילך ברשתו?!", געה בעצמו. "הלוא מעתה והלאה שוב לא תתפלל ולא תלמד; רק תהיה טרוד בכספך!"... החל מתחבט בשאלה מה לעשות באוצר שבידיו: להשאירו ברשותו - לא רצה. להשליכו לנהר - אסור משום 'בל תשחית'. קרא אפוא לנער המוכר וביקש לחזור בו מהעסקה, שכן הוא "זקוק ביותר לחמשת הזוזים". הנער נראה מאוכזב והצדיק מיהר להציע לו הצעה חלופית שתפיס את דעתו. "גש ליהודי פלוני, תושב העיירה, והצע לו את מה שהצעת לי; מובטחני כי ייעתר לה בשמחה", אמר. מיהר הנער לבית היהודי שבשמו נקב הצדיק והלה אכן 'קנה' מידיו את הכלי עם הדינרים. היהודי בר המזל נתעשר וחי כל ימיו מאוצר זה שזומן לו בהיסח הדעת.

הנה כי כן, 'הסבא הקדוש' מרדושיץ נכון היה לוותר על חיי שפע ורווחה, ובלבד שעבודת הבורא שלו לא תופרע. כל זאת, בימים שבהם נסתרה צדקותו מעיני הבריות. אך הנה חלפו ימים ועל-אף רצונו העז וכל מאמציו להישאר בצל ולעבוד את קונו בצנעה, נחשפה גדולתו ברבים.

עם הפוקדים את חצרו נמנה גם רבי שלמה הכהן רבינוביץ', לימים מייסד שושלת רדומסק ומחבר הספר 'תפארת שלמה'. פעם אחת, בבוא רבי שלמה לבית רבו ברדושיץ, קיבלו הצדיק בהתלהבות מיוחדת ובחיבה מודגשת. "באת בזמן!", קרא בראותו את רבי שלמה, "זקוק אנוכי לעזר וסעד, כדי לקדש את שמו יתברך ברבים"... הזמין 'הסבא' את תלמידו הגדול אליו לחדרו ובמקביל ציווה על שמשו לאתר את "היהודי האשכנזי שהגיע לרדושיץ לפני

כמה ימים" ולקרוא לו. בעוד השמש ממלא את השליחות שהוטלה עליו, סיפר הצדיק לתלמידו את סיפורו היוצא-דופן של היהודי מגרמניה, שהגיע לרדושיץ בלוויית בנו: "כבר ימים מספר מתהלך האיש, תושב אחת הערים בגרמניה, בין החסידים ברדושיץ. הופעתו ונימוסיו מבליטים את נוכחותו בנוף המקומי. האיש לבוש בקפידה, מגולח למשעי ודובר גרמנית צחה. לא לבדו בא לכאן אלא עם בנו - חירש-אילם מקטנותו. לאחר שניסה, לדבריו, למצוא לבנו מזור אצל טובי הרופאים המומחים בגרמניה וגם הם הרימו ידיים בייאוש, בא לכאן, לרדושיץ, כדי לקבל ברכה". בתוך כך חזר השמש לחדר הצדיק, מלווה ב'אשכנזי' ובבנו החירש-אילם. ביקש ממנו הצדיק לחזור על סיפורו באוזניו ובאוזני תלמידו. ללא שהות החל הלה לגולל שוב את השתלשלות חיפושיו הבלתי נלאים אחר רפואה לבנו. כעבור רגע קט של שתיקה , הוסיף ואמר: "נתברכתי בעושר, ומכון אני להשקיע כל הון שבעולם ברפואת בני. ככל אשר ישית עליי הרבי אתרום לצדקה, ובלבד שבני מחמל נפשי ישמע וידבר ככל האדם". שברון ליבו של האיש נשמע היטב בקולו. הצדיק מרדושיץ העביר את מבטו מה'אשכנזי' ומהילד שאחז בידו אל תלמידו הגדול, ולאחר מכן שב ונתן את עיניו הבוחנות באב ובבנו. "אם הבנתי נכון, מוכן הינך לתת כל הון שבעולם ובלבד שבנך יירפא", אמר. ה'אשכנזי' הנהן בראשו ודמעות של התרגשות הציפו את עיניו. רבי יששכר דב נראה כמהרהר בדברים ואז אמר: "אציע לך אפוא עסקה שתתקשה לסרב לה... שמור את כל כספך הרב בידיך והמשך לסחור בו ולהצליח. לא תצטרך להוציא אפילו פרוטה אחת על רפואת בנך האהוב. כל שיידרש ממך הוא - לחדול לגלח את זקנך ופאותיך. אם תקבל זאת עליך, מובטח אתה כי הקב"ה אשר 'שם פה לאדם', יבריא את בנך לגמרי והוא יגדל ככל אחד האדם". למשמע הדברים נאחז האיש הלם וחיוורון עמוק כיסה את פניו. לכזה סוג של בקשה - לא פילל. כעבור שניות מספר השתחרר מההלם והחל מתחנן על נפשו: "בבקשה מכם... מוכן אני, כאמור, לתת כל הון שבעולם למען בני היקר, אך אנא שחררו אותי מדרישה בלתי-אפשרית זו... לא אוכל להראות את פניי בביתי ובקרב חבריי... ודעו לכם כי בעירי אינני סתם אדם מהשורה, אלא אחד מראשי הקהילה ונכבדיה... אנא! חוסו עליי ועל כבודי!"...

הצדיק מרדושיץ לא הסיר את עיניו מה'אשכנזי'. "שום כסף", אמר בנימה בלתי מתפשרת. "חדל לגלח את זקנך ופאותיך!". האיש נראה אומלל ממש. הוא התפתל על מקומו משל נדרש להלך ברגליים חשופות על גחלים לוחשות. "אקבל עליי את הגזרה", אמר לבסוף בטון כנוע, "אבל אנא מכם, תנו לי ארכה של שבועיים". לנוכח מבטיהם המשתאים של רבי יששכר דב ורבי שלמה, נימק האיש את בקשתו התמוהה: "בעוד שבועיים עומדת אחותי להשיא את בתה. בחתונה זו ישתתפו מאות מוזמנים ומוזמנות ואיך אוכל להיראות בשמחה הגדולה ולרקוד בה כשפניי מכוסות זקן?!"... הצדיק ותלמידו התקשו לכבוש את חיוכיהם לנוכח טיעונו המגוחך של ה'אשכנזי' - המוכן להזיל כל הון לרפואת בנו, אך מתקשה לגדל למענו זקן ופאות. "לא", חרץ הצדיק חדות, "או זקן ופאות מרגע זה והלאה ורפואה לילד או בלי זקן ופאות ובלי רפואה לילד"...

כשדמעות חונקות את גרונו, קיבל עליו ה'אשכנזי' את הדין. "מה לא יעשה אב למען בנו", ייבב כתינוק. "כאשר אבדתי, אבדתי... אגדל זקן ופאות ובלבד שבני מחמדי ישמע וידבר!...".

שביעות-רצון ניכרה על פניו של הצדיק מרדושיץ. "כעת, לכו לשלום", אמר לאב, "ובשבת קודש בוא עם בנך ל'שולחן' שנערוך עם כל החבריא קדישא, ובעזרת ה' נקווה לבשורות טובות, ישועות ונחמות".

חיש מהר נפוצה השמועה ברדושיץ ובסביבותיה על ההבטחה שעלתה מדברי הצדיק ל'אשכנזי', לפיה בשבת הקרובה ייפתחו אוזניו ופיו של הילד החירש אילם.

בליל השבת היה בית-המדרש ברדושיץ מלא וגדוש כפי שלא היה מעולם. בראש השולחן ניצב הצדיק. לימינו - תלמידו הגדול רבי שלמה מרדומסק ובניו. לשמאלו - שאר בכירי תלמידיו. ובצמוד לו ממש, ה'אשכנזי' - שניצנים ראשונים של זקן עיטרו את פניו - ובנו. השניים נראו מתוחים ונרגשים, מודעים לגודל השעה.

הצדיק קידש על היין ושתה 'רוב כוס'. לאחר מכן רמז לרבי שלמה לאחוז גם-כן בגביע ושניהם יחדיו הגישוהו לפי הילד. דממה מוחלטת השתררה בבית-המדרש וחגורת הקהל שהקיפה את השולחן והניצבים בראשו, התהדקה עד כי האוויר בתווך נעשה דחוס. הצדיק נאלץ להניף יד בתנועה שהשיבה מיד את הסדר על כנו.

כשהגביע נשק כמעט לשפתי הילד, פנה אליו הצדיק והורה: "ברך על היין. אמור אחריי - 'ברוך'...". "ברוך", נשמע לפתע קולו של הילד - רם וצלול. "אתה", אמר הצדיק והילד החרה החזיק אחריו. וכך עד להשלמת ברכת 'בורא פרי הגפן'. כשסיים לברך, לגם הילד מהגביע שעדיין היה אחוז בידי הצדיק ותלמידו גם יחד.

את סערת רוחו של האב מיותר לתאר. הבן שלו שומע ומדבר!... מתקשה להכיל את רגשותיו הגואים, פרץ לפתע בבכי עז וחסר מעצורים. 'שולחנו' של הצדיק באותו ליל-שבת לא היה כבכל שבת. הקהל כולו נתון היה תחת הרושם העצום של הנס הגלוי שהתרחש מול עיניו, והיה שרוי בהתעוררות עילאית. ברגע מסויים ביקש האב לומר דברים. הצדיק מרדושיץ היסה את שירת הקהל וקולו הרוטט של האב נשמע היטב בחלל בית-המדרש: "מעתה רבי... לא זו בלבד שאגדל זקן ופאות - אהיה ירא-שמים! אקפיד על קלה כחמורה! הריני... חסיד!".

משתאים הביטו המוני החסידים במהפך הנפשי הפוקד לנגד עיניהם את ה'אשכנזי', שברגע אחד השיל מעליו את תרבותו וגינוניו הישנים ונהפך לחסיד חם ונלהב. זה היה כמו נס בפני עצמו. שני ניסים בליל שבת אחד.

בסוד שיח

כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

עריכה גרפית - גיל ויין

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים
בדוא"ל: besod@013net.net